

[Kirkeministeren.]

får lejlighed til ikke blot gennem foredrag, men gennem en omfattende undervisning at møde tidens filosofiske og sociologiske, litterære og kunstneriske problematik. Udvalget anser det for meget væsentligt, at præster ad denne vej kan få en alsidig orientering.

Ud over de foreslåede længere kursus tænker udvalget sig, at der kan afholdes mindre specialkursus. Her tænkes f. eks. på kursus for hospitals- og fængselspræster, kursus for præster ved institutioner for evnesvage og for præster med specielle sociale opgaver.

Med hensyn til lærerkræfter ved de påtænkte kursus er det udvalgets opfattelse, at ejendommens beliggenhed i Københavns omegn stærkt vil gavne mulighederne for at få kvalificerede lærere inden for de ovenfor nævnte fagområder. Bortset fra forstanderen skal der næppe ansættes faste lærere ved præsteakademiet. Men der vil være mulighed for, at gæsteforelæsere — udenlandske eller danske — kan bo på ejendommen i kortere eller længere tid.

Jeg anbefaler hermed lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Formanden: Uden for dagsordenen giver jeg ordet til den højtærede minister for Grønland, for at han kan give den i går anmeldte redegørelse.

Ministeren for Grønland (Mikael Gam): På baggrund af fremkomne meddelelser bl. a. i Grønlandsposten om den i år forekommende betydelige nedgang i torskefiskeriet ved Grønland har det ærede medlem hr. Ninn-Hansen bedt mig give en redegørelse for regeringens overvejelser vedrørende erhvervssystemet i Grønland.

I min redegørelse vil jeg tage det udgangspunkt, hvorom jeg tror at der fra alle sider er enighed, at fangst og fiskeri og behandling af fisk, således som naturforholdene nu engang er i Grønland, må være hovederhvervet i Grønland, og at en hævnning af produktiviteten og dermed levestandarden må ske ved en udvikling af fiskeriet — med tilhørende forædlingskunst — til et moderne og effektivt erhverv.

Grønlandernes fiskeri blev praktisk taget lige op til 1950 drevet først fra kajakker og

siden fra små usødygtige, åbne træbåde, hvoraf langt de fleste var uden motor. Det er i virkeligheden først fra tiden efter 1950, at udviklingen af det grønlandske fiskeri har taget fart.

Samtidig med at antallet af fartøjer er steget, er udviklingen også gået i retning af anskaffelse og brug af større og større fiskerfartøjer; jeg kan således blot nævne, at der i 1962 blev udsendt 46 kuttere over 10 t og 23 under 10 t, men heraf var de 19 til fiskerne i Angmagssalik.

Jeg vil i denne forbindelse lige gøre opmærksom på, at en fiskerkutter på 10 t koster ca. 125.000 kr., en kutter på 16 t koster ca. 225.000 kr., og en på 20 t koster ca. 350.000 kr. leveret i Grønland.

Antallet af erhvervsfiskere i Grønland er steget fra ca. 1.800 i 1953 til ca. 2.500 i 1961 eller med godt 35 pct. Samtidig er folketallet i Grønland for mænd på 14 år og derover steget med ca. 25 pct. Skønt opgørelsen af antallet af egentlige erhvervsfiskere er usikker, tør det vist fastslås, at en større del er søgt ind i fiskeriet, og ser man alene på de egentlige fiskeridistrikter — fra Nanortalik i syd til og med Jakobs-havn i nord — udgør erhvervsfiskerne ca. 40 pct. af den voksne mandlige befolkning. Til sammenligning kan det oplyses, at antallet af fiskere på Færøerne udgør ca. 42 pct. af den voksne mandlige befolkning.

De traditionelle fiskeredskaber i Grønland er stadig langlinerne og håndlinerne, for de sidstes vedkommende nu i den moderne form, nemlig „snellen“. Forsøg med bundgarn indledtes af danske fiskere ved Grønland i slutningen af 40erne, men først i slutningen af 50erne var bundgarn almindelig udbredt langs vestkystens skærgård, og i dag er vel ca. 200 bundgarn i brug i Grønland. Til rejtrawling anvendes trawl af samme konstruktion som de trawl, der anvendes i Skagerrak og ved Norges vestkyst. I laksefiskeriet er anvendelse af drivgarn påbegyndt i de seneste år.

Det er naturligt at se på fangstresultaterne, og jeg kan i denne forbindelse nævne, at inden for perioden 1950-62 er der tale om en meget stærk forøgelse i det samlede fiskeri. Fra en samlet landing på 20.600 t som gennemsnit for årene 1950-52 er der i 1962 landet 43.600 t. For torskefiskeriet drejer det sig om en stigning fra ca. 19.000 til

[Ministeren for Grønland.]

36.300 t, d. v. s. næsten en fordobling. Inden for samme periode er der imidlertid sket en udvikling til fiskeri efter de mere værdifulde råvarer såsom skællaks og rejer. Fra at være betydningsløst i 1950 er dette fiskeri gået frem, således at der alene af disse to fiskearter er landet fangster, som i værdi svarer til 15.000-16.000 t torsk.

Efter disse tal og oplysninger kan det vist herefter konstateres, at der i det relativt unge grønlandske fiskerierhverv er sket en jævn og naturlig udvikling.

Efter moderne fiskeribegreber er de grønlandske fiskerfartøjer dog stadig små, svarende til, at det grønlandske fiskeri hovedsagelig endnu er et kyst- og fjordfiskeri og hidtil overvejende har været et sommerfiskeri. Også fiskeriudbyttet er — ikke mindst set i forhold til det udbytte, færøske og udenlandske fiskere opnår ved deres fiskeri i Davidsstrædet — endnu ret beskedent. Det er imidlertid givet, at det fjord- og skærgårdsprægede fiskeri, der hidtil har været det dominerende, ikke har kunnet udvikle den grønlandske fiskerbefolkning til at drive fiskeri til havs.

Men den omstændighed, at det internationale fiskeri i Davidsstrædet, som i mange år ligesom det grønlandske har været et udpræget sommerfiskeri, i de senere år er kommet ind på at drive fiskeri på de grønlandske banker hele året rundt, synes at vise, at det trods Grønlands nordlige beliggenhed, der medfører ganske særlige klimatiske vilkår for fiskeri ved lave temperaturer om vinteren og med urolige vejrforhold i øvrigt, skulle være fuldt ud muligt at drive fiskeri hele året rundt.

Om der så er fisk nok, er jo et spørgsmål, som faktisk kun fremtiden kan vise, men vækstkurverne for torsk, som i nogle år har været for nedadgående, har i det sidste par år atter været for opgående.

Endelig bør det vel også bemærkes, at grønlænderne kun selv fisker ca. 10 pct. af de fiskemængder, der allerede i dag fiskes ud for Grønland. Resten fiskes af færingerne og af fremmede nationer.

Jeg mener herefter at kunne konkludere derhen, at de fiskeribiologiske og klimatiske forudsætninger for etablering af et mere storstilet grønlandsk fiskeri er til stede.

For det første er det, kan man sige, på adskillige pladser muligt at fiske hele året rundt. For det andet er fisken til stede, og for det tredje er afstanden mellem fiskeplads og land overordentlig kort i sammenligning med, hvad der almindeligvis gælder for fiskeri på internationalt søterritorium. Og for det fjerde, hvad der er lige så vigtigt: de menneskelige forudsætninger er også til stede. Men det vil jeg gerne vende tilbage til senere i denne redegørelse.

En ekspansion af det grønlandske fiskerierhverv kræver en strukturændring, hvis væsentligste træk består i, at fiskerisæsonen udvides mest muligt, og dette krav om forlængelse af fiskerisæsonen — om helårsfiskeri — kan kun opfyldes ved overgang til fiskeri også ude på bankerne, og dette kræver atter overgang til større fiskerfartøjer end de hidtil almindeligvis anvendte.

Jeg kan i denne forbindelse nævne, at det i indeværende års landsrådssamling på foranledning af et af medlemmerne har været drøftet, om ikke der for den grønlandske landskasses midler burde anskaffes en trawler, i hvilken unge mennesker kan oplæres til havfiskeri.

Man må imidlertid gøre sig klart, at større fiskerfartøjer stiller krav om større investeringsmidler, og at der forud for og sideløbende med anskaffelsen af større både må sættes ekstra ind på uddannelsen af de unge, der skal benytte disse større fartøjer. Et andet vigtigt middel til fremme af et storfiskeri er tilrettelæggelse af en hensigtsmæssig prispolitik. Da imidlertid prispolitikken for tiden er genstand for overvejelser i Grønlandsudvalget af 1960, skal jeg ikke her komme nærmere ind derpå.

Et af de allervigtigste midler til kraftigst at stimulere fiskerne til udvidelse og forbedring af fiskerflåden herunder til anskaffelse af større havgående fiskerkuttere, ja, til anskaffelse af linebåde og måske trawlere, er imidlertid opførelsen af moderne fiskeindustrianlæg. Ja, jeg vil påstå: uden industrianlæg intet storfiskeri. Hvis der ikke i Grønland findes industrianlæg, som er i stand til at modtage og behandle store fangstmængder til produkter, der kan sælges på verdensmarkedet, animerer man ikke fiskerne til at skaffe sig større fiskerfartøjer til brug for fiskeri på bankerne største-

[Ministeren for Grønland.]

delen af året. Fiskerne vil ganske givet ikke anskaffe sig disse større og meget kostbare fartøjer, uden at de har garanti for, at de altid kan komme af med deres fisk — og vel at mærke til enhver tid på året. De gamle salterier i Grønland kan ikke behandle fisken om vinteren, og hvis man kun har salterier, er der følgende ingen mulighed for at drive vinterfiskeri. Omvendt er det naturligvis klart, at store fiskeindustrianlæg for at give rentabel drift kræver store og nogenlunde jævne råvareforsyninger hele året rundt. De forudsætter med andre ord en fiskerbefolkning, der er i stand til at fange fisken dér, hvor fiskerigdommene er: langs kysten og ude på bankerne, og dette forudsætter igen — i alt fald til bankerfiskeriet — store fartøjer.

I forbindelse med at nævne det store skridt, som overgang til fiskeri på bankerne vil være for grønlænderne, vil jeg — som jeg bebudede det foran i denne redegørelse — benytte lejligheden til nærmere at berøre de menneskelige forudsætninger hos grønlænderne for at kunne klare denne overgang til et havgående fiskeri, der kræver stor udholdenhed og dygtighed.

Med de rigtige fartøjer og redskaber og den nødvendige uddannelse vil de være i stand til atter at gå ind i en ny erhvervs-mæssig udviklingsfase. I tidens løb har de flere gange vist, at omstillingsevnen har de. Naturligvis kom denne egenskab stærkest frem under den revolutionerende omvæltning, det var at gå fra fanger-til fisker-tilværelse, som er sket i løbet af de sidste 40 år. Men også andre vigtige skridt er taget i nyeste tid, nemlig optagelse af nye erhvervs-grene inden for fiskeriet i rejetråling, bundgarns- og havkattefiskeri samt laksefiskeri om efteråret. Hellefiskeforsøget i Umanak ser også ud til at skulle kunne blive overgangen til en ny erhvervs-gren for befolkningen deroppe.

Og selv om det ligger uden for fiskeriet, så bør da også nævnes en betydelig erhvervs-gren, som er kommet til og er udviklet i nyere tid, nemlig fåreavl. Også her er hos grønlænderne evnen til omstilling klart kommet frem.

Grønlænderne står nu over for at skulle tage et skridt, der i betydning kan side-

stilles med det første store skridt fra fangst til fiskeri. De går ind i noget omfattende nyt og skal gøre dette til deres eget. De skal indlede fiskeri på bankerne.

Dertil behøver de støtte. De beder om hjælp til selvhjælp — ikke i form af almisser, men gennem lån og tilskud til anskaffelse af større fiskerbåde. De ønsker ikke gaver, men hjælp til udrustning, så de selv kan bygge videre på den udvikling, der er i gang. Det, der opbygges, bliver det instrument, de skal klare fremtiden med.

Grønlænderne forventer også, at vi fra dansk side ser sådan på hele investerings-spørgsmålet deroppe, at det er for deres fremtids skyld, vi yder hjælpen. Det er den største egnsudviklingsopgave inden for det danske samfund i videste forstand.

Det er den vanskelige og økonomisk krævende overgang til et nyt samfund, som grønlænderne ønsker hjælp til at klare, herunder at befolkningen får den uddannelse i videste forstand, som der er et så presserende behov for, og uden hvilken fremtiden ikke kan sikres. Det gælder også uddannelsen af fiskere, og vi har planer herom i form af bl. a. en fiskerifagskole — og desuden praktisk fiskeruddannelse naturligvis.

Danmark yder meget til Grønland i disse år, og grønlænderne ved det, men det kan jo være lettere at være den ydende end den nydende. Det bør vi stadig have for øje og huske på.

Der må ikke hos grønlænderne med rette kunne fremstå tvivl om, hvorvidt vi mener det alvorligt, at Grønland er en ligeberettiget del af det danske rige. Det må være — og er det absolut også — helt klart, at dette ikke alene er regeringens og folketingets sikre opfattelse, men også hele den danske befolknings.

De senere års virkelig store investeringer i Grønland skulle jo kunne neddæmpe enhver spirende tvivl hos grønlænderne om, hvorvidt vi vil opfylde de forpligtelser, vi med grundlovens indførelse i Grønland i 1953 påtog os deroppe.

I de artikler i Grønlandsposten, som har givet det ærede medlem hr. Ninn-Hansen anledning til at stille sit spørgsmål til mig, siges det, at fiskeindustrianlægget i Godthåb ikke har chance for at få tilstrækkelige forsyninger fra både, som ikke kan drive sø-

[Ministeren for Grønland.]

gående fiskeri, og det er jo rigtigt, men det er man fra aktieselskabets side også ganske klar over, og det regner man heller ikke med.

Et anlæg som det, der er bygget i Godthåb, er bygget for fremtiden og for, at fiskerne overhovedet tør binde an med at investere i større fartøjer. Rigtigheden af den store investering i fabriksanlægget kan først bedømmes, når der er gået en passende tid, og godt et par måneder kan næppe anses for at være en sådan „passende tid“.

Dette anlæg i Godthåb er opført i henhold til lov nr. 177 af 5. juni 1959 om opførelse af fiskeindustrianlæg m. v. og om bygning af havne i Grønland.

Fabrikken i Godthåb er et privat foretagende, et aktieselskab med frihed til at disponere, også hvad prispolitikken angår. Man kan sætte priserne, som man vil. Aktieselskabet har fået velvillig støtte gennem erhvervsstøtten. Fabrikken kan behandle 50 t fisk i døgnet, baseret på toholdsdrift, og en rentabel drift kræver vel en udnyttelse på ca. 50 pct. af anlæggets maksimale årskapacitet.

Det er naturligvis beklageligt, at fabrikken i Godthåb hidtil ikke har modtaget så store tilførsler, som den kan behandle, og som er nødvendige for en rentabel drift. Men må jeg i øvrigt her henvise til den Ritzauerklæring, som 2 af bestyrelsesmedlemmerne i Godthåb Fiskeindustri A/S udsendte, og hvori det udtryktes, at man så optimistisk på Godthåbanlæggets fremtid.

Som årsager til de forholdsvis lave tilførsler af fisk til det nye anlæg i Godthåb i de første 3 måneder af anlæggets eksistens kan nævnes følgende:

1) Anlægget kunne først optage produktionen den 1. august, altså på et tidspunkt, hvor fiskeriets højsæson var overstået.

2) Der har hidtil i Godthåb kun boet et beskedent antal fiskere, og det må nødvendigvis tage nogen tid at få det ønskede antal fiskere, navnlig fra udstederne, truk-

ket til Godthåb. Når fabrikken trods dette er blevet opført i Godthåb, skyldes det, at byen er beliggende centralt i forhold til normalt gode fiskepladser, og at havnen er den eneste virkelig isfri havn i hele Grønland året rundt, hvorfor der altid kan bringes fiskefangster til Godthåb.

3) Fiskeindustrianlægget i Godthåb er baseret på et samfiskeri mellem grønlandske og færøske fiskere samt fiskere herneldefra. Da i alt fald færøske fiskere lægger deres planer for sæsonens fiskeri allerede i marts-april måned, er det vel forståeligt at tilførslerne fra færøske fiskere til fabrikken i Godthåb derfor ikke i år har været så store, som de forhåbentlig bliver i årene fremover.

4) Den uro, der kan spores omkring råvarespørgsmålet, skyldes uden tvivl i væsentlig grad den kendsgerning, at grønlændernes fiskeri langs hele den grønlandske vestkyst har været meget sløjt i år, for torskefiskeriets vedkommende ca. 40 pct. dårligere end i 1962. Året 1963 har for fiskeriet været et særdeles unormalt år, og alligevel ligger fiskeriet selv i det forholdsvis ugunstige år 1963 højere end i et hvilket som helst år før 1957.

Vore fiskeribiologer mener, at der for i år heldigvis er tale om enestående ugunstige fiskeribetingelser, og at der ikke er noget, som tyder på, at de vil vedvare de kommende år. De færøske fiskere, der fisker ved Grønland, men længere til havs end grønlandske fiskere normalt fisker, har indtil begyndelsen af august haft usædvanlig gode fangster. Dette har selvfølgelig også det færøsk-norske anlæg i Færingehavn høstet fordel af, men siden august, altså netop fra det tidspunkt, da Godthåb Fiskeindustri påbegyndte sin produktionsvirksomhed, har også færingerne haft særdeles utilfredsstillende fangster.

Det er imidlertid klart, at man fra alle sider særdeles gerne ser fabrikken i Godthåb tilført større mængder fisk. Kommunalbestyrelsen i Godthåb har derfor med tilslutning fra den lokale fiskeriforening god-

[Ministeren for Grønland.]

kendt, at 10 færøske fiskerkuttere og 3 færøske linebåde må drive fiskeri på ganske lige fod med i Grønland bosiddende fiskere inden for kommunens grænser, d. v. s. også i de indre grønlandske farvande, herunder fjordene, men på betingelse af, at de afsætter fangsten til Godthåb Fiskeindustri. Der er endvidere givet tilladelse til, at én færøsk trawler må afsætte sin fangst til fabrikken. Der forhandles i øjeblikket med kommunalbestyrelsen og fiskeriforeningen, om det kan tiltrædes, at andre danske eller eventuelt norske linebåde kan træde i stedet for færøske linebåde for det tilfælde, at det ikke skulle lykkes at få kontrakt med de 3 nævnte færøske linebåde. Her skal dog bemærkes, at norske linebåde ikke må fiske inden for 3 miles grænser. Det siger sig selv, at fiskere fra denne del af riget — altså her fra Danmark — der måtte være interesseret i landinger til Godthåbanlægget, kan opnå samme tilladelser som færingerne, og jeg er bekendt med, at Godthåbselskabets bestyrelse også undersøger mulighederne for til foråret at få danske fiskerkuttere til Grønland.

Ved disse foranstaltninger og i håbet om normale fiskerisæsoner de kommende år samtidig med en betydelig forøgelse af aktive fiskere i Godthåb — og der er skaffet boligmuligheder for tilflyttende fiskere — mener regeringen ikke, at der på nuværende tidspunkt er anledning til at tage erhvervssystemet i Grønland op til øjeblikkelig overvejelse. Regeringen mener, at man i så henseende må afvente resultaterne af overvejelserne i Grønlandsudvalget af 1960 og overvejelserne næste år i Grønlands landsråd.

Da vi i maj måned i år i det høje ting vedtog loven om ændringer i lov om udøvelse af erhverv i Grønland, drøftede vi ret indgående, om tiden var moden til at opgive sondringen mellem bosiddende og ikke-bosiddende statsborgeres erhvervsrettigheder i Grønland. Som bekendt blev det med henblik herpå bestemt, at loven om udøvelse af erhverv i Grønland skal optages til revision senest i folketingsåret 1964-65, og den skal altså i landsrådet i sommeren 1964.

Jeg går ud fra, at man ved denne revision

ikke alene vil komme til at drøfte spørgsmålet om bopælspligten som betingelse for at kunne drive fiskeri overalt i de grønlandske farvande, men at man også vil tage bopælspligten i relation til udøvelse af næring, hvortil der kræves næringsbrev, op til behandling, ligesom man må drøfte afgifterne til konjunkturudligningsfonden m. v.

De vanskeligheder med tilførslerne af fisk, som anlægget i Godthåb har haft i starten, vil måske også have den virkning, at de for de grønlandske fiskere vil tydeliggøre, hvor vigtigt samarbejde vil være i de kommende år — ikke alene mellem grønlænderne indbyrdes, men også mellem de grønlandske fiskere og de fremmede fiskere, i første række naturligvis danske og herunder igen færøske fiskere.

Kommunalbestyrelsen og fiskeriforeningen i Godthåb har nu her i efteråret — og uafhængigt af denne redegørelse — selv bestemt, at et antal ikke i Grønland bosiddende danske fiskere skal have samme rettigheder til fiskeri, som de bosiddende har.

De skiftende regeringer har hidtil ikke taget afgørende skridt vedrørende Grønlandspolitikken, som ikke var tiltrådt af det grønlandske landsråd, og jeg mener heller ikke, det vil være klogt at gøre det.

I 1964 skal landsrådet forhandle med det færøske landsstyre om forlængelse af de bestående fiskeriaftaler, og ligeledes i 1964 skal landsrådet tage stilling til de spørgsmål, der knytter sig til erhvervsloven.

Når landsrådet således står over for at skulle tage stilling til bopælspligten, vil rådet antagelig være særlig interesseret i bopælspligtens forhold til fiskerispørgsmålet.

Men det må blive landsrådets sag at komme til klarhed over, hvad der i den forbindelse er til gavn for den grønlandske fiskeriindustri udvikling, og det ikke blot hvad Godthåbanlægget angår, men omfattende hele det grønlandske fiskeri.

Grønlandsudvalget af 1960 skal nu samles igen i næste uge. Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, som er medlem af dette udvalg, har, vil jeg mene, fået dagsordenen og vil af denne kunne se, at spørgsmålet, som der her er gjort rede for, skal til behandling i Grønlandsudvalget af 1960.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændringer i lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer

og

forslag til lov om ændring af lov om retsforholdet mellem arbejdsgivere og funktionærer [af Henry Christensen, Ninn-Hansen m. fl.].

Valgt blev: *Egon Jensen, Lis Groes, Boye Hansen, Jørgen Peder Hansen, Helge Nielsen, Axel Ivan Pedersen, Hans Rasmussen, Rudy Schrøder, Helge Larsen, Henry Christensen, P. E. Eriksen, Viggo Hauch, Axel Kristensen, Ninn-Hansen, Havnstrup Clemmensen, Asger Jensen og Erik A. Jensen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om statsinstitutioners undladelse af at indkøbe varer fra Den sydafrikanske Union [af Vivike m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. I) findes i tillæg A. sp. 227, fremsættelsen i tidenden sp. 626).

Sagen sættes til forhandling.

Statsministeren (J. O. Krag): Ingen, der har fulgt den offentlige debat herhjemme eller debatten i FN, kan være i tvivl om regeringens syn på den apartheidpolitik, som den sydafrikanske regering fører. Der er på så klar og stærk en måde fra dansk side taget afstand fra denne politik, at det ikke er nødvendigt, at jeg følger yderligere hertil.

Desuden har Danmark sammen med de øvrige nordiske lande forsøgt at føre nye tanker ind i debatten i FN. Man har gjort det med det formål at forhindre — eller bidrage til en udvikling, hvorved det muligvis kunne forhindres — at Sydafrika-udviklingen bar frem til en katastrofe, en katastrofe, som ville betyde grusomheder og tab af menneskeliv, og som også ville kunne medføre en skærpelse af den internationale

situation, hvis farlighed ikke på forhånd kan overskues.

Denne sag er stadig til behandling i De Forenede Nationer, og de danske synspunkter, som er fremført i samarbejde med de øvrige nordiske lande, indgår i FNs behandling af sagen,

Det forslag til beslutning, der her er fremsat, er i sit indhold ikke forskelligt fra indholdet af et spørgsmål, det ærede medlem hr. Aksel Larsen stillede mig her i tinget den 22. maj i år, og jeg kan henvise til det svar, jeg dengang afgav. Svaret mundede ud i, at cheferne for de institutioner, der køber varer ind, som kan være relevante i denne forbindelse, må se på deres indkøb fra tilfælde til tilfælde og bære sig fornuftigt ad, men at et regeringsdirektiv ikke vil kunne gives.

Det er det samme svar, jeg må give i dag. Danmark er medlem af den internationale told- og handelsorganisation GATT, og som det vil være tinget bekendt, er medlemmerne af denne organisation forpligtet til, at indkøb til statsforetagender skal finde sted i overensstemmelse med de almindeligt gældende principper om ikke-diskriminatorisk behandling. En fravigelse fra dette princip vil kun kunne ske i en situation, hvor sikkerhedsrådet måtte have besluttet at iværksætte boykot over for sydafrikanske varer. En sådan beslutning fra sikkerhedsrådet er til dato ikke truffet.

I øvrigt kan jeg oplyse, at det af en undersøgelse, jeg har ladet foretage, er fremgået, at sagen ikke har større praktisk betydning, da indkøb af sydafrikanske varer til statsinstitutioner kun har fundet sted i yderst begrænset omfang. Institutionerne, i hvert fald adskillige af dem, har ved deres afgørelse af, hvilke varer der skulle indkøbes, taget hensyn til den offentlige debat, der har været ført.

Ordføreren for forslagsstillerne (Vivike): Efter at fascismen gennem anden verdenskrig blev slået, havde vist kun få tænkt sig, at verden i 1963 skulle opleve det, der nu foregår i Sydafrika. Siden anden verdenskrigs slutning har land efter land i Afrika og Asien rystet den hvide mands herredømme af sig, men i Sydafrika er dette herredømme blevet skærpet — og i uhyggelig grad. Med Verwoerds fuldmagtslov er der indført